

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 190 • Vychází 17. října 2019

Milí čtenáři,

každý rok si stáhnou stohy materiálů k různým procesům posuzování vlivu na životní prostředí (EIA). Pokud mohu soudit ze statisticky neprůkazného vzorku, jenž končí v mém počítači, jejich úroveň je poměrně různorodá, leč setrvale klesající. Mnozí autoři se nerozpakují napsat, že na louce nenašli žádné zvláště chráněné druhy, dokonce ani čmeláky (zřejmě hledali v únoru). Nebo chráněné druhy najdou, ale tvrdí, že záměrem nebudou nijak dotčeny (např. proto, že ropucha obecná sice na pozemku byla, ale prokazatelně z něj právě odcházela pryč).

Oblíbenou fintou v našich zeměpisných šířkách a délkách je stále tzv. salámová metoda. A to nejen u dálnic, které se naporcuji na krátké úseky, nejprve se nechají schválit ty bezproblémové a potom (jejda, to jsme nečekali) už nezbyvá, než dálnici protáhnout skrz CHKO nebo těsně kolem obce. Další možností je nejprve si nechat schválit stavby nepodléhající procesu EIA, třeba komunikace a další infrastrukturu, a pak už mezi ně stačí nakreslit nové obří haly pro cokoli (to je ale náhoda, že se nám sem akorát vešly).

Málokdo se také odhodlá procesu EIA vůbec zúčastnit, a když už, tak většinou netuší, co může dělat. Že třeba příliš nepomáhá poslat dopis hejtmanovi nebo ministrovi životního prostředí, jejichž úřady z pozice státní správy posuzování vlivů řeší. Státní správa by měla totiž rozhodovat nezávisle a v souladu s platnými zákony. Ale i kdyby tomu tak nebylo, dopis šéfovi nic neřeší, respektive umožňuje mu vyvléknout se z odpovědnosti (nemám žádné kompetence, měli jste to poslat příslušnému úředníkovi).

Přitom EIA je ideální nástroj pro veřejnou diskusi. Procházejí skrz ni záměry, které často podstatně ovlivňují podobu krajiny i životy občanů. Připadá mi, že jak investoři a úředníci, tak i místní občané se často veřejné diskuse bojí. Výsledkem pak bývá formální proces EIA, vyprázdňený rituál, v němž je investor rád, že mu záměr prošel, a úředník, že neměl moc práce, zatímco občan procesu nerozumí a nadává v hospodě na „politiku“. Ve výsledku pak tratí všichni, protože dokonce i investorům by mohla veřejná diskuse prospět. Dost možná by drobné korekce jejich projekty vylepšily, ukázaly občanům, že jejich názor někoho zajímá a zajistily hladší přijetí od místní komunity. A úředník by se mohl stát mediátorem diskuse.

Ačkoli píšu o posuzování vlivů na životní prostředí, naznačené problémy se týkají i dalších rozhodovacích procesů – správních řízení, projednávání územních plánů nebo zasedání obecních zastupitelstev. Někomu to může znít jako sci-fi, ale když najdeme odvahu o věcech veřejných diskutovat, možná zjistíme, že svět se neskládá jen ze zlých investorů, úplatných úředníků a prudících občanů.

Jiří Řehounek

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Početnost břehulí v jižních Čechách dramaticky klesá	Str. 2-3
Vládní zpráva o stavu lesů potvrzuje děsivý rozsah jejich hynutí	str. 4
Chvaletická elektrárna extrémně zvýšila emise škodlivých látek	str. 6-7
Pozvánky na akce	str. 12-16

Pískovna Ledenice ukrývá přírodovědné poklady

Pískovna Ledenice na Českobudějovicku je už mnoho let opuštěným těžebním prostorem. Těžbou štěrkopísku vznikla zajímavá přírodní stanoviště, zejména mokřady a písčiny, do nichž se nastěhovala řada běžných i ohrožených druhů rostlin, živočichů i hub. Část dna byla naneštěstí zavezena navážkou, ze které dnes vyrůstá rumištní vegetace. Ochránci přírody a biologové se proto pustili do obnovy a vytváření vzácných stanovišť.

Vloni na podzim proběhl první plánovaný zásah, který spočíval ve vytvoření dvou tůňek a okolních mokřadů a obnově písčin na dně pískovny. V letošním roce pak následoval biologický průzkum, který odhalil výskyt několika ohrožených druhů, o nichž se do loňského roku nevědělo. Díky němu např. víme, že v „našich“ nových tůňkách se již v první sezóně rozmnožily dva druhy čolků a byla v nich nalezena také ohrožená bruslařka rzivoštitá. Výsledky průzkumu pomohou při plánování druhé etapy zásahů na podporu biologické rozmanitosti.

Letos na podzim se do pískovny vrátíme s těžkou technikou, abychom pokračovali v rozdělané práci ve prospěch místní biodiverzity.

Jiří Řehounek

PS: Tipy na výlet do dalších zajímavých pískoven najdou zájemci o turistiku, cyklistiku, geocaching, fotografování nebo pozorování přírody na specializovaném webu „Objevte svou pískovnu“ (<http://www.calla.cz/objevtesvoupiskovnu/>).

Početnost břehulí v jižních Čechách dramaticky klesá

Břehule říční se v jižních Čechách stala druhem zcela závislým na lidské činnosti. Hnízdí zde v těžebních prostorech, říčních nábřežích nebo vyzděných březích návesních rybníků. A její početnost stále dramaticky klesá.

Břehule říční je naší nejmenší vlaštovkou, která hnízdí v norách vyhrabaných do kolmých písčitých stěn. O původní hnízdiště v říčních březích strhávaných jarními povodněmi přišli tito ohrožení ptáci při regulacích vodních toků. Od té doby jim nezbyvá, než se přizpůsobit

různým typům stěn vytvořeným lidskou činností. Mohou to být těžební prostory, deponie sypkých materiálů, škvíry či drenážní trubky ve zdivu apod. V řadě případů závisí hnízdní kolonie břehulí na vstřícnosti nebo dokonce trvalé péči lidí.

„Zatímco v roce 1999 jsme zjistili v Jihočeském kraji 66 lokalit s koloniemi břehulí, v roce 2009 to bylo již jen 27 kolonií a letos zbývalo na území jižních Čech pouhých 11 břehulemi obsazených lokalit. Jsme tedy na jedné šestině počtu hnízdišť oproti době před dvaceti lety. Celkový počet jihočeských břehulí jsme letos odhadli na 454 hnízdních párů, zatímco před deseti lety to bylo 2070 párů a před dvaceti lety dokonce 4875 párů,“ shrnuje hlavní výsledky průzkumu jeho autor Petr Heneberg, který se břehulemi dlouhodobě zabývá a na jejich ochraně spolupracuje s Callou.

V Jihočeském kraji dnes neexistuje ani jedna břehulí kolonie v říčním břehu. Donedávna se dařilo alespoň zmírňovat pokles početnosti břehulí díky cíleným zásahům na hnízdištích v menších opuštěných pískovnách. Dlouhodobě to však nebude možné, především kvůli tvrdnutí písku ve starých stěnách a neochotě vlastníků pozemků obklopujících bývalé těžebny.

„Břehule se stala v jižních Čechách velice ohroženým druhem. Varující přitom je, že pokles početnosti hlásí i okolní státy. Musíme proto chránit opravdu všechna zbývající hnízdiště. Data z letošního průzkumu proto předáme kolegům ze státní ochrany přírody, těžebních firem i neziskových organizací, aby je mohli využít při efektivní ochraně tohoto krásného ptačího druhu,“ říká Jiří Řehounek z Cally.

Tisková zpráva Cally

VYŠLO

Břehule – mizející druh jihočeské krajiny

Calla vydala skládačku "Břehule - mizející druh jihočeské krajiny", která shrnuje výsledky letošního monitoringu a porovnává je se situací před deseti a dvaceti lety. Autory textu jsou Petr Heneberg, Olga Dvořáková a Jiří Řehounek. Skládačka navazuje na podobnou publikaci, kterou jsme vydali před deseti lety, a poslouží jednak jako informační materiál pro veřejnost, ale také při jednání s úřady, těžebními firmami či vlastníky pozemků.

Skládačka samotná je zájemcům zdarma k dispozici v kanceláři Cally nebo si ji můžete stáhnout na http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/skladacka_Brehule_2019.pdf. A pokud by Vás problematika ochrany břehulí zajímala podrobněji, můžete si ještě navíc přečíst i „Analýzu hnízdní populace břehule říční v Jihočeském kraji v roce 2019“ z pera Petra Heneberga: http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/2019_Heneberg-ANALYZA_STAVU_Rr-v11.pdf.

Jiří Řehounek

Vládní zpráva o stavu lesů potvrzuje děsivý rozsah jejich hynutí

Ministerstvo zemědělství v každoroční Zprávě o stavu lesů shrnuje výsledky loňského hospodaření v lesích. Desítky let ignorované varování vědců o nevhodné druhové a věkové skladbě našich lesů mají v posledních letech za následek masivní těžbu kalamitního dřeva. Z dlouhodobého hlediska znamenala celková výše vykázaného kůrovcového dříví v roce 2018 rekordní hodnotu (13 mil. kubíků dřeva), které nebylo dosud na území ČR dosaženo.

Na dlouhodobě velmi špatný zdravotní stav lesů ukazuje vysoká míra defoliace (míra ztráty jehlic a listů) stromů, která patří mezi nejvyšší v Evropě. Zásadní měrou se na defoliaci podílí zejména dominantní zastoupení smrku v porostech (přes 50 %). V nadcházejících letech bude nutné počítat s dalším výrazně limitujícím faktorem zdraví lesů: vládní Zpráva jasně uvádí, že z pohledu ochrany lesa není pochyb, že bez

účinné redukce stavů spárkaté zvěře bude velice náročné a mnohde prakticky nemožné zajistit úspěšnou obnovu lesa na kalamitních plochách. Podle poslední inventarizace škod zvěří je přemnoženou spárkatou zvěří průměrně poškozeno 64 % mladých listnáčů a jedlí. Na polovině území ČR je to více než 75 % a na čtvrtině dokonce 100 %.

Pouze 4 075 hektarů v roce 2018 zalesnila přirozená obnova lesa, tedy mladé stromky vzešlé samovolným vyklíčením ze semen (tj. pouze 16,1 % z celkově zalesněné plochy). Vzhledem k tomu, že lesy vyrostlé z přirozeného zmlazení jsou mnohem odolnější než uměle vysázené, a také s přihlédnutím k finančním výdajům potřebným k umělému zalesnění i nedostatku sadebního materiálu by přirozená obnova měla být mnohem využívanější metodou. S tím ostatně souhlasí i ministr Miroslav Toman, který před 3. čtením novely lesního zákona přislíbil prodloužit lhůtu pro zalesnění vytěžených ploch na celém území ČR a dát více prostoru potenciálu skrytému v přirozené obnově lesa. Umělá obnova, tj. vysázení semenáčků, byla uskutečněna na 21 245 hektarech lesa. V této výsadbě stále i přes doporučení mnoha vědců a odborníků dominoval smrk (36,8 %) následovaný bukem (22,4 %), dubem (14,1 %) a borovicí (9,8 %).

Nejpalcivější problémy českého lesnictví se snažili v první půlce září vyřešit poslanci a poslankyně prosazením balíčku pozměňovacích návrhů k vládní novele lesního zákona. Z tohoto balíčku však poslanci přijali pouze některé z navržených změn. Novela bude na konci října projednána v Senátu. Senátoři a senátorky tak ještě mohou zvýšit lesům naději na uzdravení přijetím dalších potřebných úprav lesního zákona. O to je žádají stovky vědců a odborných pracovníků sdružených pod stanoviskem Vědci pro les i více jak 62 000 lidí pod výzvou Zachraňme lesy.

„Zpráva o stavu lesů, kterou Ministerstvo zemědělství předložilo vládě, je děsivá. Nejen v rozsahu hynutí našich lesů, to všichni čekali, ale ještě více v tom, že stále neřešíme příčiny lesní katastrofy. Tvrdá data ukazují, že i přes pokles v používání smrku při výsadbě, je i nadále nejčastěji vysazovanou dřevinou. A co hůř - nenecháváme lesy obnovit se z přirozeného zmlazení a na holinách málo využíváme takzvané přípravné dřeviny, jako je bříza, jeřáb, olše či osika. Přitom víme, že lesy vzniklé z přirozené obnovy jsou mnohem odolnější než lesy vysázené uměle. Zpráva zároveň jasně říká, že bez snížení početních stavů přemnožené spárkaté zvěře, která spásá mladé stromky, nebude na některých místech lesy vůbec možné obnovit,“ říká Jaromír Bláha z Hnutí DUHA.

Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno)

Petice za krajinu v říjnu končí

„Po deseti měsících od vzniku dáváme jasný vzkaz ministrovi zemědělství Miroslavu Tomanovi, že chceme šetrnější hospodaření místo intenzivního zemědělství a zároveň, že nám není jedno, co se s naší krajinou děje. Chceme, aby nás bylo slyšet ještě víc,“ píše Věra Sychrová na webu České společnosti ornitologické (ČSO).

Petice „Vraťme život do krajiny“, jejímž partnerem se stala i Calla, nasbírala aktuálně v internetové podobě 40 000 podpisů a další tisíce na papírových petičních arších. ČSO nyní žádá všechny, kteří mají ještě doma vyplněné petiční archy, aby je ornitologům poslali. V listopadu pak proběhne předání petice ministrovi zemědělství.

Letní dění kolem rodenticidu Stutox II a jeho původně povoleného plošného sypání na pole ukázalo, že lidem není zemědělská krajina lhostejná a dokáží se postavit proti jejímu ničení. Chce to však systémovou změnu jak na úrovni České republiky, tak i Evropské unie (zejména tzv. Společné zemědělské politiky). Petice za krajinu právě takovou změnu prosazuje. Pokud jste ji ještě nepodepsali, můžete tak učinit na <https://birdlife.cz/petice-za-krajinu/>.

Jiří Řehounek

Veřejnost má sázet stromy, při kácení ale musí mlčet

Zelený kruh s Arnikou vítají [nový dotační program](#) Ministerstva pro životní prostředí na podporu komunitní výsadby stromů na veřejných prostranstvích. V souvislosti s tím však upozorňují na stále více oklešťované možnosti veřejnosti chránit stromy již zasazené. Cíle programu, který hodlá investovat 100 milionů korun, tak mohou být rychle zmařeny.

Veřejnost byla před dvěma roky vyloučena z řízení, v nichž se rozhoduje o kácení stromů kvůli stavebním projektům, v současné době projednává parlament novelu zákona o drahách, která má umožnit kácet dřeviny v blízkosti tratí jen dle uvážení správce cesty a bez jakékoli konzultace s odbornými pracovišti veřejné správy.

„Pokud má mít program dlouhodobý pozitivní vliv na obce, města i krajinu, musí se stát znovu umožnit místním spolkům chránit stromy již vysazené. Konkrétně to znamená vrátit do stavebního zákona účast veřejnosti v řízeních, kde se o kácení rozhoduje. Každý jeden strom má pro naše klima nezastupitelnou roli a zaslouží si ochranu. Důvody, proč se stromy kácejí, musí být pod kontrolou jak odborných

pracovišť veřejné správy, tak veřejnosti," uvedl ředitel Zeleného kruhu Daniel Vondrouš.

„Arnika iniciativu ministerstva podporuje. Pokud ale nebudou mít vysázené stromy dlouhodobě zajištěnou kvalitní péči a zejména právní ochranu, nemohou nám přinést požadované benefity a nepomůžou nám zmírnit dopady klimatické změny. Bavíme se tu o desítkách let, které malá sazenice potřebuje, aby se z ní stal vzrostlý strom. Jsme proto znepokojeni přístupem státních institucí, které si opakovaně vynucují zásahy do zákona o ochraně přírody a krajiny, usnadňující jim kácení vzrostlých stromů prakticky bez omezení,“ upozornila Marcela Klemensová z Arniky, vedoucí kampaně Zachraňme stromy.

Spolky věnující se ochraně životního prostředí jsou vyloučeny z většiny územních a stavebních řízení od ledna 2018 s odůvodněním, že způsobují svými připomínkami průtahy v řízení. Praxe však ukázala, že k žádnému zrychlení v povolenacích řízeních nedošlo. Zdržení způsobovalo a nadále způsobuje především nedodržování lhůt ze strany úřadů. Naopak lidé nesmějí připomínkovat mj. návrhy na kácení stromů, které – nově s podporou státu - sami vysazují.

Tisková zpráva Zeleného kruhu a Arniky

Chvaletická elektrárna extrémně zvýšila emise škodlivých látek

Životní prostředí a lidské zdraví v roce 2018 výrazně zatěžovala chvaletická hnědouhelná elektrárna kvůli drastickému zvýšení emisí rakovinotvorných látek, skleníkových plynů a jedovaté rtuti. Co do množství vypouštěných jedovatých látek je stále největším znečišťovatelem chemička Spolana Neratovice. Na druhou stranu se však velmi polepšila a snížila emise rakovinotvorných látek nebo jedů snižujících plodnost. Vyplývá to z žebříčků, které spolek Arnika sestavil podle dat z Integrovaného registru znečišťování. Nejčerstvější údaje o škodlivých látkách a jejich zdrojích v okolí svého bydliště lidé najdou na webu www.znecistovatele.cz.

„Elektrárna Chvaletice se stala skokanem roku. Meziročně radikálně zvýšila emise rakovinotvorného arsenu, toxické rtuti i skleníkových plynů. Vypustila konkrétně o milion tun více oxidu uhličitého a téměř o tunu více arsenu, což je skoro dvojnásobek původního množství. To je opravdu hodně,“ komentoval vývoj u často diskutované uhelné elektrárny Jindřich Petrlík z Arniky.

Spolana Neratovice oproti tomu vypustila skoro o tři tuny méně DEHP poškozujícího plodnost a o více jak dvě tuny méně rakovinotvorného vinylchloridu. Na prvních místech žebříčků největších znečišťovatelů stále figurují i další uhelné elektrárny, především elektrárny ČEZ Pruněrov a Počerady, které vypustily do ovzduší nejvíce skleníkových plynů, látek způsobujících kyselou dešť i rtuti.

Situace napříč Českou republikou se zhoršila. Průmyslové zdroje v různých krajích celkově vypustily více látek rakovinotvorných, reprotoxických, mutagenních a narušujících fungování hormonální soustavy. Konkrétně Siemens Mohelnice a Aco Industries Tábor vypustily více styrenu, Unipetrol RPA Litvínov a DEZA Valašské Meziříčí zvýšily emise benzenu a již zmíněná elektrárna Chvaletice rapidně zvýšila emise arsenu.

Rtuť

Emise toxické rtuti do ovzduší se drasticky zvýšily. Může za to hlavně zvýšení emisí elektrárnou Chvaletice a teplárnou Energetika Třinec. *„Jsou to dva roky, co vstoupila v platnost Minamatská úmluva o rtuti. Česká republika by jako její signatář měla emise rtuti snižovat, ale zatím to vypadá, že jsme se vydali přesně opačným směrem a to i díky benevolentní legislativě. Na emisích ohlášených do IRZ to je vidět,“* posteskl si Petrlík. Pardubický kraj dokonce v červenci vyhověl žádosti elektrárny Chvaletice o emisní výjimku, aby v budoucnu mohla vypouštět více rtuti a oxidů dusíku.

Dioxiny v odpadech

„Obrovské množství nebezpečných dioxinů v odpadech předaly metalurgické závody Třinecké železářny a ArcelorMittal Ostrava a spalovna SUEZ Využití zdrojů v Trmicích,“ konstatoval Petrlík. Nejvíce dioxinů v odpadech vykázaly Třinecké železářny, celkem 151 g TEQ. Přes 20 g TEQ předaly ArcelorMittal Ostrava a spalovna nebezpečných odpadů Suez Využití zdrojů, a.s. v Trmicích.

„Už druhý rok průmyslové zdroje vykazují v odpadech téměř desetkrát více dioxinů (220 až 250 g TEQ/rok) než kolik jich vypustí do ovzduší (asi 28 g TEQ/rok). Některé provozy dokonce popílek s tak extrémním množstvím dioxinů přetvářejí například ve stavební materiál. To je značně alarmující a Ministerstvo životního prostředí by mělo bedlivě sledovat, co se s tímto materiálem děje,“ přiblížil Petrlík.

Látky poškozující ozonovou vrstvu

Nejvíce těchto látek uniklo podle hlášení v IRZ z provozu oncomed manufacturing v Brně. Spolana Neratovice emise těchto látek oproti předchozímu roku výrazně snížila. V žebříčku těchto látek tentokrát nefiguruje ani žádná z jaderných elektráren.

Skleníkové plyny

Množství skleníkových plynů se za poslední rok zvýšilo především v důsledku vyšších emisí z elektrárny Chvaletice, a to o více jak milion tun za rok.

Styren

Emise styrenu se v roce 2018 meziročně zvýšily o deset tun. Podílejí se na tom hlavně provozy Siemens Mohelnice a Aco Industries v Táboře. Úroveň regulace emisí této látky je nízká a ty po dvouletém poklesu začínají opět růst. Jeho emise už druhým rokem ohlašuje do IRZ celkem 54 průmyslových provozů.

V osmnácti aktuálních tabulkách sice stále dominují znečišťovatelé zejména z krajů Moravskoslezského, Ústeckého, Středočeského a z kraje Vysočina, ale do první desítky se dostalo tentokrát více znečišťovatelů i z dalších krajů. „To podtrhuje potřebu kontrolovat speciální průmyslové výroby. Je otázka, zda to je možné jen vydáváním integrovaných povolení a zda by se na seznam důsledněji kontrolovaných výrob neměly zařadit další typy provozů. Navíc seznam látek ohlašovaných do IRZ pochází z doby před dvaceti lety. Je na čase ho zrevidovat a rozšířit. V životním prostředí je dnes celá řada škodlivin, které se v únicích nesledují, například perfluorované látky nebo bromované dioxiny,“ uzavřel Petrlík.

Arnika sestavuje žebříčky patnáct let a vychází přitom z veřejně dostupných údajů v Integrovaném registru znečišťování, který vede Ministerstvo životního prostředí. Provozy ze zákona hlásí úniky a přenosy nebezpečných látek samy. Za ohlašovací rok 2018 data poskytlo celkem 1330 provozů, což je o 2 méně oproti roku 2017.

Tisková zpráva Arniky

Nejprve zákon o úložišti a výběr až podle schválených paragrafů, ne naopak

Obce a spolky sdružené v Platformě proti hlubinnému úložišti zaslaly Ministerstvu průmyslu a obchodu své oficiální vyjádření k věcnému záměru zákona o zapojení obcí do výběru úložiště. Ten bude zapotřebí podstatným způsobem přepracovat, aby naplnil požadavky atomového zákona a Směrnice Euratom

na respektování zájmů dotčených obcí a účinnou účast veřejnosti při rozhodování o úložišti. Logickým požadavkem obcí také je, aby byly odloženy další kroky výběru úložiště, než zákon vstoupí v platnost. Dle ministra průmyslu Karla Havlíčka má být proveden výběr čtyř lokalit z devíti do poloviny roku 2020. Ale uvažovaný zákon ještě nebude schválený. Výběr musí probíhat až podle nových legislativních pravidel.

Platforma proti hlubinnému úložišti návrhu zákona vytýká zejména:

- Navržená míra zapojení obcí a veřejnosti do procesu rozhodování o výběru lokality pro úložiště je naprosto nedostatečná. Skutečně efektivní může být jen tehdy, pokud obce či veřejnost mohou ovlivnit, zda v dané lokalitě vůbec bude proces pokračovat. To lze zajistit jedině uložením povinnosti Správy úložišť vyžádat si před zahájením konkrétního řízení souhlas dotčených obcí.
- Předložený návrh věcného záměru téměř zcela opomíjí zapojení veřejnosti a dělá z občanů obcí prakticky pouhé staty při povolovacích řízeních.
- Návrh neřeší postupy při vyhledávání lokality pro úložiště, které by zabránily jejich častým účelovým změnám, jaké se donedávna děly. Rovněž by bylo vhodné zakotvení kritérií pro jednotlivé fáze procesu výběru do zákona.
- V návrhu chybí jakýkoliv pokus o nastavení systému kompenzací pro celý proces vyhledávání a výběru lokality pro úložiště, jeho povolování a provoz.

Petr Klásek, starosta Chanovic a mluvčí Platformy proti hlubinnému úložišti řekl: „S úložištěm nespěchejme, udělejme to pořádně. Po zákoně, který by zajistil práva obcím a lidem v nich žijících, voláme od počátku. Opětovně si uvědomujeme mimořádnost, ojedinělost, nebezpečnost a dlouhodobost uvažovaného úložiště. A je zde zvyšující se tlak na zužování lokalit. Nejprve se musí určit obecná závazná pravidla a podle nich teprve postupovat. Ne, naopak.“

Tisková zpráva Platformy proti hlubinnému úložišti

EDF zvýšila odhad ceny reaktoru ve Flamanville

Francouzská státem ovládaná energetická společnost EDF oznámila 9. října zvýšení odhadu ceny rozestavěného jaderného reaktoru EPR v lokalitě Flamanville o 1,5 miliardy eur. Aktuálně odhadovaná celková cena tak činí 12,4 miliardy eur, tedy cca 320 miliard korun (takzvané overnight costs, bez započítání finančních nákladů).

Zveřejnění nárůstu nákladů bylo očekáváno poté, co francouzský jaderný dozor ASN nařídil předělání vadných svarů potrubí sekundárního okruhu reaktoru před jeho spuštěním a zároveň nepovolil výjimku pro obtížně přístupné svary v místech průchodu potrubí kontejnmentem.

Nevyhovující kvalitu svarů zjistili inspektoři jaderného dozoru na jaře 2018. V červenci EDF oznámila, že bude potřeba předělat 53 svarů, což znamenalo odklad zavážení paliva na konec roku 2019 a spuštění na první polovinu roku 2020. Zároveň bylo oznámeno další navýšení ceny projektu na 10,9 miliard eur (bez započtení finančních nákladů). Rozpočet při zahájení výstavby počítal s náklady 3,3 miliardy eur.

Problém se svary na obtížně přístupných místech byl zveřejněn v lednu 2019. Konkrétně jde o osm svarů na potrubí sekundárního okruhu při průchodu stavební konstrukcí kontejnmentu. Nutnost jejich opravy znamená odklad spuštění reaktoru na konec roku 2022. Podle původních plánů měl být reaktor spuštěn v roce 2013, výstavba byla zahájena v prosinci 2007.

Karel Polanecký pro Temelin.cz

Umělecká instalace „Šaty bez lidí“ upozornila na hrozbu vyhytní lidstva na následky klimatické krize

Umělecká instalace „Šaty bez lidí“ se objevila v pondělí 7. října ráno na dvou frekventovaných místech v Českých Budějovicích. Stojí za ní hnutí Extinction Rebellion (Rebelie proti vyhytní) a jejím cílem bylo upozornit na probíhající klimatickou a ekologickou krizi. Na Lannově třídě a u Sokolského ostrova se objevilo zavěšené oblečení na stromech a zábradlí, jehož nositelé symbolicky zemřou jakožto oběti klimatické krize, pokud společnost nezačne okamžitě podnikat kroky ke změně. Zároveň některé z těchto oblečení mělo na sobě sousoší Humanoidi, jehož autorem je Michal Trpák. Cílem instalace bylo upozornit na klimatickou a ekologickou krizi, ve které se naše planeta nachází. Pokud naše vlády nezačnou urychleně jednat, každým dnem prodlení se zvyšuje pravděpodobnost, že dojde vlivem klimatických změn k nedozírným následkům, které již nebude v lidských silách zastavit.

Instalace také upozorňovala na zátěž, kterou módní průmysl pro naši planetu znamená. Rychlá móda neboli fast fashion nutí spotřebitele kupovat více, než potřebují, a textilní průmysl je po tom ropném

druhým „nejšpinavějším“ sektorem na světě. Důvody leží v životním cyklu oblečení: pěstování surovin je náročné na spotřebu vody, k jejich zpracování jsou pak používány chemické látky a ve velké míře dochází ke znečišťování odpadních vod. Také je během výroby materiál mnohokrát přepravován – z místa produkce

surovinu na zpracování, utkaní, ušití, barvení a prodej, a to po celé planetě. Dle vyjádření Evropské komise občané Evropské unie ročně vyhodí 5,8 milionů tun textilu, z čehož jen 1,5 milionu tun (25%) je průmyslově recyklovaných či využitých pro charitativní účely. Zbývající 4,3 milionů tun míří na skládku či je částečně využito k produkci energie.

Organizátorem akce byla českobudějovická skupina mezinárodního hnutí Extinction Rebellion (Rebelie proti vyhnutí), založeného v roce 2018 ve Velké

Británii. Jeho požadavky jsou, aby vlády informovaly veřejnost pravdivě o vážnosti klimatické krize, aby začaly okamžitě jednat za účelem dosažení uhlíkové neutrality do roku 2025 a aby pro tento účel využívaly nástroje participativní demokracie, konkrétně tzv. občanského shromáždění. Hnutí Extinction Rebellion používá prostředky občanské neposlušnosti a nenásilné přímé akce.

Českobudějovická instalace Šaty bez lidí byla první ze série akcí, které se konaly v rámci „týdne rebelií“, který vyvrcholil festivalem a protestní akcí „Velká rebelie za život“ v sobotu 12. 10. na Václavském náměstí.

Tisková zpráva Extinction Rebellion (redakčně upraveno)

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

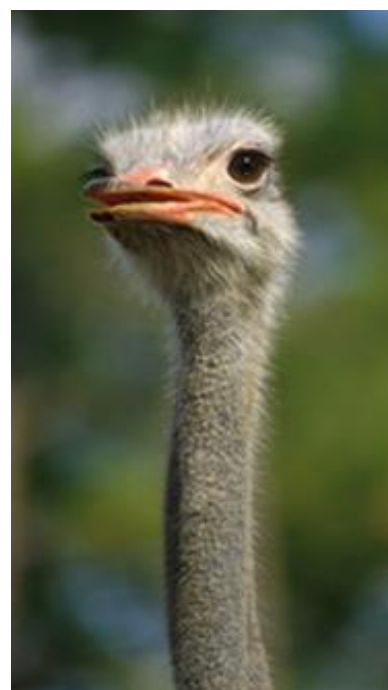
Jak Plinius pomluvil pštrosa

Také už vám někdo řekl, že jako pštros strkáte hlavu do písku? Určitě ano. Trochu záhadou ovšem zůstává, jak ke špatné pověsti pštros vlastně přišel. Z nevhodného chování ho (ovšem bez důkazů) obvinil již římský spisovatel Plinius st., který tvrdil, že schovává hlavu v keři.

No a pak už se to s pštroskem prostě táhlo. Dost možná lidé z dálky viděli, jak se pštrosi krmí s hlavou u země, dokonce u toho polykají písek a kamínky, které jim potom pomáhají s rozmělnováním rostlinné potravy. Navíc mají lidé silné nutkání opisovat

Skuteční pštrosi se však v nebezpečí přitisknou k zemi a tváří se, že na poušti vůbec nejsou. A když je přece někdo objeví, rychle utečou nebo se brání mohutnými kopanci. Druh, který by při prvním náznaku nebezpečí strčil hlavu do písku nebo keře, by zřejmě brzy vyhynul. I s pštrosicí a pštrosáčaty.

Jiří Řehounek

Uklidňující zvířátka

Není to dlouho, co televize zařazovaly v rámci večerních zpráv šoty s roztomilými zvířaty. Po těžkých a mnohdy stresujících událostech ze světa politiky nebo kriminality to byl hojivý obklad na naše bolavé hemisféry a zároveň docela dobrý tah dramaturgie. Podezřívám redakce, že postupují podobně jako

hypermarkety, jimž firemní psychologové radí, jak vzbuzovat pozornost manipulacemi s našimi vjemy. Je to prosté. Že si potřebujeme občas odpočinout od záplavy informací o Čapím hnízdě, důvěryhodné vládě nebo o tunelování OKD, dokazuje fakt, jaká síla lidí věnovala v poslední době čas třeba sledováním odchytu beskydského medvěda nebo bavorských vlků. A co třeba divočák prohánějící se v českobudějovických ulicích? To je trefa. Podobné události totiž vystačí minimálně na týden mediálních žní. Stačí je komentovat a obracet ze všech stran. Na rozdíl od obchodních triků, nejsem proti

těmto praktikám zaujatý. Neublíží. Zvířata za nic nemohou a mám je rád. Mimo jiné i pro to, že napjatou atmosféru ve společnosti dokážou zklidnit. Když traumatizující zprávy trvají moc dlouho a atmosféra hrozí prasknutím, stačí vypustit do ulic třeba prase divoké. V lepším případě čápa.

Antonín Pelíšek

ZAOSTŘENO ENVIROSKOPEM

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Svatováclavský pramen (lat: 48.9426, lon: 14.2791)

Objevte nádherné místo, kde v lesním tichu pramení osvěžující a snad i léčivá voda a kde soška Svate Václavy shlíží na bublající potůček a jezírka chladivé vody.

Lidé sošce říkají Vendulka a přinášejí jí různé korálky, korále či růžence na ozdobu. Pokud se budete chtít na místě zastavit, najdete zde lavičku z jednoho kusu kamene i se stolem zhotoveným také z jednoho kamene. Pramen je esteticky upravený, klene se nad ním kamenná klenba, ke zdroji sejdete po kamenných schůdkách. Na kamenech je uveden letopočet 1999, kdy bylo místo takto upraveno.

Za povšimnutí stojí historický hraniční kámen pár metrů pod pramenem, nebo val ve svahu nad studánkou, který odděloval území jednotlivých majitelů. Po výletě se můžete občerstvit v hospůdce ve Chmelné (otevřena v neděli od 16 h, ve st a pá a so od 18 h.)

Kdo by si chtěl procházku prodloužit, může vystoupat na cestu nad studánkou, po ní se vydat východním

směrem a poté na první odbočce vzhůru. Dostanete se tak na zajímavé poutní místo „U Trojice“ s madonou s Ježíškem vysochanou do kamene, které je opředeno pověstmi (jednu z nich si tam můžete přečíst). Odtud to pak nemáte daleko do krásné UNESCO vesničky Holašovice (možno přejít pěšky přes hřeben - cca 3,6 km) nebo popojet autem (cca 5 km).

Časová náročnost: 1 hodina

Povaha terénu: Na lokalitu se dostanete po zpevněné polní a lesní cestě (1 km), poté po nezpevněné lesní pěšině.

Dostupnost: Na lokalitu se dostanete po polní cestě z místa parkování za obcí Chmelná (těsně u silnice Křemže- Nová Ves) – vzdálenost 1,5 km. Nejbližší autobusová zastávka se nachází 300 m od tohoto východiště (v obci Chmelná). Nejbližší vlaková zastávka je až v obci Mříč – cca 7 km. Na lokalitu se dá dobře dojet na kole (krom posledního úseku 100 m).

Nabídka EVVO: Po domluvě s pracovníky CHKO Blanský les nebo neziskové organizace Spolek Kamínky je možné ke studánce uspořádat komentovanou exkurzi či ekovýchovní program.

Odkaz na lokalitu na stránce Enviroskopu najdete zde:
<http://www.enviroskop.cz/#lokalita:svatovaclavsky-pramen>

Vybrali pro vás Romana Panská a Edvard Sequens

Jihočeský kraj

Projekt Enviroskop je podpořen Jihočeským krajem.

Salám na ševětínský způsob

„Salámová metoda“ je u nás stále oblíbeným způsobem, jak prosadit nějaký kontroverzní nebo vyloženě škodlivý záměr. Praktikuje se u nás např. při plánování dálnic, které se rozkouskují na jednotlivé úseky a každý z nich se v rámci procesu EIA posuzuje zvlášť. Investor velice rychle získá povolení na nekonfliktní úseky, které co nejrychleji začne stavět. A když se nějaký úsek ukáže jako neprůchodný (třeba kvůli průchodu CHKO, kde zákon stavění dálnic zakazuje), stavba už dospěje do takové fáze, že už nám vlastně tak nějak nezbyvá nic jiného, než dálnici dostavět a CHKO obětovat.

Jinou variantu salámové metody nám momentálně předvádí investor záměru „Výrobní a skladový areál Ševětín na Českobudějovicku. Momentálně běží už druhé zjišťovací řízení EIA, neboť první oznámení investor stáhl (snad pro chyby a nedostatky, které vyšly najevo i díky připomínkám Cally). Celé oznámení EIA vlastně působí sebejistým dojmem, že investor má povolení takříkajíc v kapse, což je dokonce i zčásti pravda. Minimálně se mu povedlo ještě před započítím procesu EIA vyběhat papíry na demolici stávajících staveb, vykáčení stromů, zásah do VKP a dokonce i územní rozhodnutí pro některé stavby, např. komunikace.

Tady se musíme trochu zastavit u lokalizace celého záměru. Jedná se o bývalé zahradnictví, ještě

předtím však šlechtický dvůr založený v 17. století pány ze Švamberka, kterým tehdy patřil Ševětín. Podle prvních vlastníků také získal objekt jméno Švamberk. Jihočeští památkáři navrhli jeho památkovou ochranu, kterou však ministerstvo kultury odmítlo a tím otevřelo cestu k demolici cenné památky. Na místě krásné, ale po mnoha letech nečinnosti chátrající stavby tak má vyrůst průmyslový areál s dvěma tisíci zaměstnanci.

Calla se společně s mnoha obyvateli okolních obcí postavila za požadavek, aby byl areál Švamberk podroben celému procesu EIA. K projektu jsme poslali na krajský úřad celou řadu připomínek týkajících se kapacity záměru, ochrany přírody nebo krajinného rázu. Budeme doufat, že kraj tento záměr do další fáze posuzování opravdu pošle a tam bude komplexně posouzen, včetně opravdového projednání s občany Ševětína, Neplachova a další okolních obcí.

Jiří Řehounek

POZVÁNKY NA AKCE

Ohrožená krása oceánů

**Calla – Sdružení pro záchranu prostředí zve
na besedu**

s potápěčkou, bioložkou a fotografkou

**Martinou Karáskovou
(roz. Balzarovou)**

Martina se pod hladinu moří a oceánů vydává již 20 let. Zažila při tom spoustu nezapomenutelných setkání s rozmanitými mořskými živočichy a nafotila tisíce fotografií dokládajících bohatství a krásu podvodního světa. Jaká tajemství odhalila? A jak my lidé ohrožujeme mořský ekosystém? Přijďte na nevšední fotografie a poutavé vyprávění o životě pod vodou.

**Čtvrtek 24. října od 17 hodin
v Kulturním klubu Horká vana, Česká ul. 7 v Českých
Budějovicích**

České
Budějovice

*Akce se koná za finanční podpory jihočeské Krajské sítě
environmentálních center KRASEC a Magistrátu města Č. Budějovice.*

Borovanské pondělky

Calla Vás srdečně zve na besedu

Vzácní ptáci jižních Čech

s ornitologem Petrem Veselým z Přírodovědecké fakulty JU

Co kolem nás létá? Jaké zajímavé druhy můžeme potkat ve vzduchu, u vody nebo třeba na poli při svých vycházkách? Které ptačí druhy jsou tu vzácností a co je ohrožuje? A co pro ně můžeme udělat?

Pondělí 21. října 2019 od 18:00 hodin

v Podzámčí, v prostorách Komunitní školy Borovany

Více informací: Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Edvard Sequens, tel.: 602 282 399, edvard.sequens@calla.cz, www.calla.cz

Akce je finančně podpořena Jihočeským krajem v rámci sítě Krasec.

Calla a Státní fond životního prostředí Vás srdečně zvou na besedu

Dotace nejen pro Váš dům

s Radkem Thérem, projektovým manažerem SFŽP

Zateplení domu, výměna oken a dveří, solární panely, zachytávání dešťové vody, sázení stromů – i na to můžete získat dotaci! Dozvíte se možnosti, podmínky a jak si finanční podporu vyřídit.

**Pondělí 18. listopadu 2019 od 18:00 hodin
v Podzámčí, v prostorách Komunitní školy Borovany**

Více informací: Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Edvard Sequens, tel.: 602 282 399,
edvard.sequens@calla.cz, www.calla.cz

Vstup volný.

Calla Vás srdečně zve na přírodovědnou vycházku

„Kroužkování u remízku“

s ornitologem **Petrem Veselým** (PřF JU)
a entomologem **Jiřím Řehounekem** (Calla)

Přírodovědná vycházka k remízku za českobudějovickým parkem Stromovka s ukázkami odchyty, kroužkování a určování ptáků.

Vycházka je vhodná i pro děti a potrvá dvě až tři hodiny. Trasa bude sjízdná pro dětské kočárky. Doporučujeme obuv vhodnou do polí.

Sobota 2. 11. 2019 od 9:00 hod

Sraz účastníků u botanické vily (katedra botaniky PřF JU, Na Zlaté stoce 1, odtud pěšky asi 20 min) nebo v 9:30 na konci ul. Na Stráňce, GPS 48.9696117N, 14.4460156E (nejbližší zastávky MHD – Výstaviště, Vysokoškolské koleje, Jihočeská univerzita).

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice prostřednictvím sítě KRASEC.

Zelené úterky

Calla vás srdečně zve na besedu

Úbytek hmyzu:

Co víme a jak s tím naložit?

s entomologem Lukášem Čížkem
(Entomologický ústav BC AV ČR)

Krávy na pranýři, babky na hlavu, konfitovaná biodiverzita
a další ochranné recepty v čase klimatických změn.

V úterý 19. listopadu 2019
od 18:00 hodin

v klubu Horká vana, Česká ul. 7, České Budějovice

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice.

Přírodě blízká péče o městské trávníky

odborný seminář o významu městských trávníků a jejich roli v ochraně biodiverzity

úterý 19. 11. 2019, 9:30

Městské trávníky plní řadu důležitých funkcí. Zadržují vodu, zlepšují mikroklima, zachycují prach nebo poskytují útočiště mnoha druhům rostlin a živočichů. Seminář si klade za cíl představit některé aktuální trendy v péči o městské trávníky, především ve vztahu k ochraně biodiverzity.

Lektoři (v abecedním pořadí):

Jaromír Hamerský (VTP Agrien, s. r. o.), Jan Havlíček (ZF JU), Miloslav Jirků (BC AV ČR), Jana Lipárová (BC AV ČR), Michal Perlík (BC AV ČR & PřF JU), Jiří Rom (Magistrát hl. města Prahy), Katarína Ruschková (Magistrát města Jihlavy), Jiří Řehounek (Calla), Klára Řehouneková (PřF JU), Lenka Štěrbová (ÚVGZ AV ČR)

Místo konání: Kongresová hala Biologického centra AV ČR, v. v. i., Branišovská 31, České Budějovice

Seminář je pro účastníky zdarma. Organizátor hradí lektorné, občerstvení a materiály pro účastníky. Zakoupení oběda bude možné v menze JU (podrobnosti budou upřesněny).

Odeslání závazné přihlášky: do 5. listopadu 2019. Přihláška bude obsahovat jméno účastníka, kontaktní e-mail a telefon.

Kontakt pro přihlašování a organizaci: Romana Panská, romana.panska@calla.cz, poštovní adresa: Calla, Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice, fax: 384 971 939

Kontakt pro odbornou část a program: Jiří Řehounek, RehounekJ@seznam.cz, 605 066 898

mozaiková seč • podpora opylovačů • městské louky • květnaté pásy • ohrožené druhy • modrozelená infrastruktura • semenné směsi • frekvence sečí • zkušenosti z ČR i zahraničí

40 let CHKO Třeboňsko

Výstava fotografií Jiřího Neuderta

Vernisáž výstavy se uskuteční 30. října 2019 v 16:00
v Domě Štěpánka Netolického v Třeboni.

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla posílejte do 1. listopadu 2019 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře. Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!